

و دولت‌های عضو این اتحادیه یک نوع موافقت‌نامه حقوقی است تا سیاسی، بنابراین اصولی همچون اصل حاکمیت قانون، عدالت بر آن حاکم است؛ اقدام اتحادیه اروپایی برای ایجاد سازوکار مالی ویژه موسوم به اینستکس بر مبنای مواد ۲ و ۳ و ۵ معاهده عملیاتی کردن اتحادیه اروپا به صورت عمده قابلیت ارزیابی دارد. برای نمونه در «بند ۵، ماده ۳» این معاهده قید شده است: «در روابط با جهان گسترده‌تر، اتحادیه باید ارزش‌ها و منافع خود را حفظ کند و به حفاظت از شهروندان خود بپردازد. این نهاد باید به صلح، امنیت و توسعه پایدار زمین، همبستگی و احترام متقابل بین مردم، تجارت آزاد و عادلانه، ریشه‌کن کردن فقر و حفاظت از حقوق بشر به ویژه حقوق کودک و رعایت

به طور کلی، راهکارهای کنونی جایگزینی و مبارزه با دلار در سطح جامعه بین‌المللی، به دو روش «استفاده از ارزهای مجازی یا رمزارزها» و «انعقاد پیمان‌های ارزی» قابل تقسیم‌بندی است. هر یک از این دو راهکار، چالش‌های متعددی را ایجاد می‌کند که می‌توان مهم‌ترین آن‌ها را تعارض با قاعده حفظ نظام از جهت ضربه اولیه به سیستم پولی و بانکی و ایجاد امکان پول شویی دانست.

دقیق و توسعه حقوق بین‌الملل از جمله در ارتباط با اصول منشور ملل متحد بپردازد». پیش از توجه به مفهوم اینستکس باید تعریفی از «اس‌پی‌وی» (SPV) یا ابزار مالی ویژه ارائه شود، عبارتی شناخته شده در حقوق مالی و اعتباری و مخفف «Special-Purpose Vehicle» که کارکرد آن به صورت یک «نهاد واسطه مالی» است. در اصطلاح حقوق مالی و اعتباری، ابزار واسطه مالی شرکتی کمکی و با مسئولیت محدود برای کنترل ورشکستگی شرکت‌ها و کاهش ریسک است. هدف و موضع فعالیت یک نهاد واسطه مالی کاملاً مشخص است و از پیش در اساسنامه آن قید شده است. در شرایط عادی، روش نقل و انتقال مالی در

مبادلات اقتصادی و تجاری از راه بانک‌ها انجام می‌شود و طرفین مبادله وجوه حاصل از مبادلات را به حساب‌های بانکی خود منتقل می‌کنند. از زمان اعلام تحریم‌های بانکی و بسته شدن سیستم سوئیفت به روی ایران، عملاً استفاده از سیستم پرداخت‌های بین‌المللی رسمی به شدت محدود شد تا از مبادلات تجاری از طریق روش‌هایی از قبیل صرافی‌ها یا کانال‌های ارزی دیگر کشورها ادامه یابد.

این شرکت، برای بنگاه‌ها و بانک‌هایی که نگران ریسک برخورد با تحریم‌ها هستند، شبکه‌ای ایمن ایجاد می‌کند. انتظار بر این است که با راه‌اندازی این سیستم، شرکت‌های کوچک و متوسط اروپایی زمینه مناسبی برای مبادله تجاری با ایران در زمینه‌هایی پیدا کنند که تاکنون توسط آمریکا تحریم نشده‌اند. یکی از اهداف سازوکار اینستکس، پرهیز از کاربرد دلار در مبادلات با ایران است و همچنین نقل و انتقالات مالی با ایران از طریق بانک‌ها انجام نمی‌پذیرد.

سه کشور آلمان، فرانسه و انگلستان به طور مساوی به عنوان مالکان شرکت اینستکس قرار گرفته‌اند. تلاش‌ها برای محافظت از مفاد اقتصادی برجام، به اجرای کامل تعهدات هسته‌ای از سوی ایران مشروط است. وزارت دارایی فرانسه به عنوان دولت محل شرکت اینستکس تعیین شده است و حساب شرکت در فرانسه افتتاح می‌شود تا زیر نظر «پرفیشر» (Per Fischer) مدیر آلمانی آن اداره شود.

۲-۶ تغییر در فرایندهای ورودی طلا به کشور

یکی از راهبردهای اساسی مقابله با دلار تبدیل نظام تبادل خارجی کشور بر اساس دلار است و تقویت میزان طلای کشور موجب تضعیف قیمت دلار خواهد شد. از این رو لازم است با تغییر و دگرگونی در قوانین و مقررات حوزه طلا منابع داخلی کشور را در نسبت با این فلز گران بها افزایش داد. تغییر اساسی درباره قوانین و برخی آیین‌نامه‌های فلزات گران بها، به خصوص آیین‌نامه واردات و صادرات فلزات گران بها لازم و ضروری است.

۲-۷- ایجاد سازوکارهای قانونی بهره‌مندی از بلاک چین

بلاک چین یک بستر جایگزین سوئیفت است و بسیاری از شرکت‌ها و بانک‌ها در این بستر فعالیت می‌کنند. کالا در این بستر کم می‌خورد و عرضه‌کنندگان

و متقاضیان با یکدیگر تلافی می‌کنند. این شرایط نیازمند ورود طرف‌های تجاری به سیستم بلاک چین است. در بستر بلاک چین که زنجیره تأمین شکل می‌گیرد، می‌توان بخشی از واردات را بدون انتقال ارز خریداری کرد؛ زیرا در این سامانه نیازها به صورت زنجیره‌ای به یکدیگر متصل می‌شود و در این زنجیره نیاز به معاملات نقدی کاهش می‌یابد. وضعیت معلق و غیر شفاف مواجهه با بلاک چین به دلیل نبود ظرفیت‌های قانونی، قابلیت استفاده از این تکنولوژی را در کشور دچار مخاطره کرده، تصویب قانونی آن می‌تواند به مقابله با دلار کمک قابل توجهی کند.

۲- پیشنهادها

به طور کلی، راهکارهای کنونی جایگزینی و مبارزه با دلار در سطح جامعه بین‌المللی، به دو روش «استفاده از ارزهای مجازی یا رمزارزها» و «انعقاد پیمان‌های ارزی» قابل تقسیم‌بندی است. هر یک از این دو راهکار، چالش‌های متعددی را ایجاد می‌کند که می‌توان مهم‌ترین آن‌ها را تعارض با قاعده حفظ نظام از جهت ضربه اولیه به سیستم پولی و بانکی و ایجاد امکان پول شویی دانست. اگر فقط با هشت کشور پیمان‌های پولی مشترک امضا کنیم، بیش از ۶۰ درصد وابستگی ایران به دلار و یورو کاهش می‌یابد. عوامل مختلفی در طول دهه‌های گذشته موجب افول دلار در سطح نظام مالی بین‌المللی شده است که مهم‌ترین آن‌ها پیمان‌نامه‌های پولی بین‌المللی است. بر این اساس بدیهی است که جمهوری اسلامی ایران باید پیمان‌های ارزی خود را با کشورهای دیگر به ویژه کشورهای همسو مانند روسیه و چین افزایش دهد، چراکه از طریق آن می‌تواند مبادلات ارزی «ریال - ین» یا ریال با ارزهای دیگر را تقویت کرد.

دیگر پیشنهادها قضایی و قانونی برای مقابله با دلار عبارت‌اند از:

- ۱- طراحی سامانه یا سازوکار سیستمی کنترل و نظارت دقیق بر صادرات کالا از مبدأ تا واریز ارز به بانک مرکزی یا به سامانه معاملات ارزی کشور.
- ۲- الزام دولت به رعایت چارچوب قانون بودجه در تبدیل ارز به ریال و در صورت ضرورت با مجوز شورای عالی هماهنگی اقتصاد مقاومتی، در جهت صیانت از ذخایر ارزی و جلوگیری از رشد نقدینگی و کاهش قدرت پول ملی.
- ۳- هماهنگی در تدوین، اجرا و نظارت دقیق بر